

Інфармацыйная культурна-грамадская газета Гарадоччыны

ГАСЦІНЕЦ

№ 12 (273) ЖНІВЕНЬ 2019 ГОДА

БЕЛАРУСКІ АФАРЫЗМ

У будучыню дзверы не ў часе, а ў душы.

Алесь Разанаў

СТАТЫСТЫКА

КУДЫ КАЦІМСЯ?

Вынікі першага паўгоддзя ў Гарадоцкім раёне выклікаюць шматлікія пытанні. І галоўнае — куды кацімся?..

Нацыянальна статыстычны камітэт Беларусі апублікаваў даныя аб асноўных паказчыках развіцця Гарадоцкага раёна за першае паўгоддзе 2019 года. І большасць гэтых паказчыкаў сведчыць аб пагаршэнні сацыяльна-эканамічнага становішча раёна.

І пытанне не ў тым, што жыхароў раёна стала менш за паўгоддзе яшчэ на 260 чалавек, а колькасць занятых у эканоміцы за пяць месяцаў зменшылася на 147 чалавек. Пытанне ў тым, што мінусаванне назіраецца па абсалютнай большасці асноўных паказчыкаў развіцця Гарадоччыны.

І гаворка не ідзе пра тое, што беспрацоўных засталося аж 15(!) чалавек, бо дапамога па беспрацоўю вартая жалю. І яна ні ў якія «ворота» не ідзе ў параўнанне з сістэмай абароны беспрацоўных у нашых заходніх суседзяў.

Праблема, што дэградацыя ідзе па розных напрамках. Напрыклад, возьмем будаўніцтва нашага раёна, які раней меў дзве здольныя будаўнічыя ПМК, а сёння стаіць пытанне пра банкруцтва апошняй. Бо пра што сведчыць статыстыка па будаўніцтву?

У мінулым годзе за першае паўгоддзе было пабудавана 2 167 кв. м жылля, а ў гэтым годзе толькі 446 кв.м. — амаль у пяць разоў менш. І ніводнага з іх з дзяржаўнай падтрымкай! А на вёсцы пабудавалі толькі 163 кв.м. — у дзесяць разоў менш, чым у мінулым паўгоддзі. І гэта мусіць усё зроблена па плану.

А вось такая катэгорыя, як кошт працоўнай сілы. Тут сярэдні налічаны штомесячны заробак па раёну дасягнуў аж 707,4 рубля! Праўда да абяцанага дзесяць гадоў назад заробку ў 500 даляраў, яшчэ далей чым да месяца. Але гэта аж 105,3% у параўнанні з рэальным мінулагоднім заробкам. Радуйцеся! Праўда, ў параўнанні з абласным сярэднім заробкам заробак гарадакчан зменшыўся яшчэ на 0,9% і дасягнуў такога дна як 80,9% ад абласнога ўзроўня. Толькі канешне ёсць і больш бедныя раёны, дзе заробак ніжэй і 80% абласнога ўзроўня — Мёрскі, Шаркаўшчынскі. А вось менш за чэрвень і няма раёнаў.

Або возьмем фінансы арганізацый. Тут карціна таксама вартая жалю ад першага паказчыка — чысты прыбытак. Калі годам раней ён быў у 3 млн. 88 тысяч рублёў, то ў гэтым годзе за паўгоддзе толькі 702 тысячы — менш у чатыры разы з гакам. І калі раней рэнтабельнасць прадаж была ў 3,1%, то ў гэтым годзе таксама 3,1% — але толькі са знакам мінус. Аналагічна са знакам мінус і рост стратных прадпрыемстваў, і рост больш чым у два разы дэбіторскай запазычанасці, і рост пратэрмінаванай запазычанасці па крэдытах і займах у два разы.

А тут яшчэ мінусаванне па знешняму гандлю, калі на экспарт адправілі прадукцыі, паслуг на амаль 400 тысяч даляраў менш, а паімпарту ўвезлі на 425 тысяч больш у параўнанні з мінулым паўгоддзем.

Вось такі твар каманднаадміністратыўнай эканомікі ў нашым раёне, якую «правадыр» са сваімі памагатымі стварыў за чвэрць стагоддзя. І канца такому «развіццю» няма, бо няма канца самапрызначэнню ўлады ў нашай Беларусі.

Лічбы паводле: http://www.belstat.gov.by

Леанід Гаравы

ГАНДАЛЬ

ОТКРЫЛСЯ НОВЫЙ ДИСКАУНТЕР

В Городке открылся магазин «ВетАптека. Зоомагазин — дискаунтер»: покупаешь больше — платишь меньше.

9 августа в Городке по ул. Невельское шоссе д.53 открылся новый магазин" "ВетАптека. Зоомагазин — дискаунтер», который работает по системе дискаунтера на продаже продукции для домашних животных.

Дискаунтер (от англ. discount — скидка, делать скидку) — магазин с широким ассортиментом товаров по ценам ниже средних рыночных.

Среди разнообразных магазинов от известных торговых сетей, которые работают по системе дискантера в Городке появился новый магазин, торгующий продукцией для домашних любимцев – собак, котов, хомячков, попугаев и т.д.

Этот магазин находится в здании бывшего магазина «Юбилейный», которой ранее принадлежал Городокскому райпотребсоюзу. И как говорят в Городке, находится около танка.

Основной принцип этой торговли: покупаешь больше — платишь меньше за единицу продукции. В просторном зале зоомагазина сделана самая большая выкладка продукции для домашних питомцев с достаточно низкими ценами.

Также в магазине представлены разнообразные аксессуары для домашних любимцев.

Имеется продукция и для пернатых.

А рыболовы найдут товар и для себя тоже по симпатичной цене.

Всё это представлено в свободном доступе и покупатели могут получить квалифицированную консультацию у торгового специалиста.

В ближайших планах объекта — оказание ветеринарных услуг молодого специалиста после ее стажировки в областном центре.

Л. Антонов

АПЫТАННЕ

ЯКАСЦЬ СТАНОВІЦЦА ГОРШ

На мінулым тыдні наша рэдакцыя правяла апытанне чытачоў сваіх груп у Укантакце і Аднакласніках па пытанню: «Як па-вашаму, якасць школьнай адукацыі ў Беларусі паляпшаецца ці горшае?». Апытанне завершана 26 жніўня.

Чытачам на выбар былі прапанаваны наступныя варыянты адказаў: «паляпшаецца», «горшае», «не змяняецца», «залежыць ад школы», «мне ўсё роўна».

У групе УК адказала 55 чалавек і меркаванне падзяліліся так.

Найбольшая колькасць — 41.82 % выказалася за тое, што адукацыя «горшае». Якасць адукацыі звязалі з залежнасцю ад школы 29.09% апытаных рэспадэнтаў. Абыякавымі да гэтага пытання быў кожны сёмы ўдзельнік апытання — 14.55%, а кожны дзесяты лічыць, што якасць адукацыі не змяняецца — 10.91%. І толькі 3.64% апытаных палічылі, што якасць адукацыі палепшылася. Усяго дадзенае апытанне прагледзела больш 1400 чалавек, а адказала менш 4%.

Падобнае апытанне ў Аднакласніках выклікала яшчэ меншую зацікаўленасць і ў ім прыняла ўдзел 16 чалавек, галасы якіх размеркаваліся так: «паляпшаецца — 0%», «горшае» — 50%», «не змяняецца — 18.8%», «залежыць ад школы — 25%», «мне ўсё роўна — 6.2%».

Дадзеныя апытанні сведчаць, што абсалютная большасць чытачоў нашых груп не бачаць паляпшэння якасці школьнай адукацыі, а назіраюць яе пагаршэнне або застыласць працы. Праўда, каля чвэрці апытальнікаў якасць працы ставяць у залежнасць ад працы педагагічнагша калектыву.

І сапраўды асоба настаўніка ва ўсе часы вызначае якасць адукацыі. А дзяржсістэма кіравання адукацыяй можа спрыяць росту гэтай якасці або пагаршаць яе, як і назіраецца ў нашай краіне апошнія дзесяцігоддзі.

Л. Антонаў

ТУРЫЗМ

ПАСОЛ РУМЫНІІ — Ў ГАСЦЯХ

3-4 жніўня амбасадар Румыніі Віарэл Машану з жонкай Надзін наведаў экалагічную сцежку ў ДПУ «Карыценскі Мох» і аграсядзібу «Бяроста» ў вёсцы Забарок Стадалішчанскага сельсавета.

У першыя выходныя жніўня пасол Румыніі з жонкай пабывалі ў Гарадоцкім раёне для актыўнага адпачынку і знаёмства з прыродай беларускага Паазер'я.

У суботу гасцей прынялі спачатку ў ДПУ «Карыценскі Мох» і арганізавалі экскурсію па экалагічнай сцежцы, якая дазваляе знаёміцца з асноўнымі біятопамі Паазер'я. Экскурсія суправаджалася знаёмствам з асноўнымі раслінамі, якія ёсць каля экалагічнай сцежкі лінеяй паўночнай, брусніцамі, журавінамі, ландышам, багуном і г.д .. Гасцям былі расказаны шматлікія легенды аб раслінным свеце Беларусі, а ў канцы экскурсіі каля насцілу была паказана і расянка.

У другой палове дня госці прыбылі ў аграсядзібу «Бяроста», размешчаную ў в. Забарок, якой валодае Дзмітрый і Ксенія Есьманы. Тут у суботні дзень гасцей чакаў сплаў па рацэ Аўсянка ў возера Цёста і знаёмства з вадзяным арэхам з Чырвонай кнігі Беларусі.

У нядзелю для амбасадара і жонкі была прапанавана веласіпедная і пешая экскурсіі па Вярэцкаму краю з наведваннем абноўленага помніка «Гаспадар лесу», Шчалбошчскіх лясоў, возера Рогава і мясцовых цэркваў.

Высокую ацэнку гасцей атрымала і беларуская кухня гаспадароў з натуральных прадуктаў, пачынаючы з рэпы і гарбаты.

Л. Антонаў
http://haradoktour.by

Аб'ява

Аператыўная інфармацыя аб падзеях Гарадоччыны, рэгіёна і больш, чым у газеце, зараз па-беларуску і па-расейску з'яўляецца на новым Інтэрнэт рэсурсе: http://haradok.info

****

Наша газета "Гасцінец" пачала размяшчацца на партале http://haradok.info ў раздзеле "Газета "Гасцінец", дзе ствараецца архіў за мінулыя гады.

****

Каб атрымліваць кожны нумар газеты «Гасцінец» паведаміце рэдакцыі аб гэтым – і вы яго атрымаеце. Калі ўжо не жадаеце атрымліваць выданне, то патэлефануйце ў рэдакцыю.

ФУТБОЛ

ОТКРЫТЫЙ ТУРНИР СТАЛ ПРАЗДНИКОМ ДЕТСКОГО ФУТБОЛА

23-25 августа в Городке состоялся первый открытый турнир «Кубок Льва — 2019» на призы председателя Городокского райисполкома с участием детских футбольных команд 2007-2008 годов Беларуси, Грузии и Росии.

В футбольных баталиях принялоучастиешестькоманд: ДЮСШ (Городок), Олимп (Сенно), «Алазани» (Грузия), Комсомолец-1 (Витебск), El Clasico (Калининград, РФ) и Комсомолец-2 (Витебск). С первых матчей завязалась упорная борьба юных футболистов. Это касалось прежде всего четырёх команд «Алазани» (Грузия), Комсомолец-2 (Витебск), El Clasico (Калининград, РФ) и ДЮСШ (Городок).

Наши юные футболисты легко обыграли в двух первых играх и Олимп (Сенно) — 6:0, и Комсомолец-1 (Витебск) — 5-0.

Во втором матче «Алазани» (Грузия) и Комсомолец-1 (Витебск) грузинские футболисты добились волевой победы 5-3.

Самые юные участники турнира из команды Комсомолец-2 (Витебск) (2008 год рождения) в упорной борьбе с калининградской El Clasico добились нулевой ничьей. Как потом оказалось были единственной командой отобравшей очки у победителя турнира.

Во втором туре кроме нашей победы были показаны следующие итоги: Комсомолец-2 (Витебск) — Олимп (Сенно) — 2-1. El Clasico (Калининград, РФ) — Алазани (Грузия) — 4-1. И команды направились в лагерь «Орион», где им была предложена программа в вечернем лагере.

В субботу на городском стадионе перед началом игр состоялось торжественное открытие турнира. С приветственным словом к участникам соревнований обратился председатель Городокского райисполкома П. П. Коробач, который и забил мяч в ворота. Перед участниками со своими номерами выступили артисты и спортсмены.

А потом прошли очередные пять матчей турнира, которые показали преимущество команды El Clasico из Калининграда над другими командами. Так наша команда уступила El Clasico со счетом 0-3.

Да и во втором субботнем матче ДЮСШ с неуступчивой комадой Комсомолец –2 ограничилась только ничьёй — 1- 1.

Тройка призеров после второго дня выглядела так: 1. El Clasico (Калининград, РФ) 4 игры— 10 оч. М — 11-2,; 2. ДЮСШ (Городок) 4 игры— 7 оч. М — 12-4,; 3. Алазани (Грузия) 3 игры— 6 оч. М — 12-7.

Во второй половине дня для юных футболистов в Городке была представлена культурная программа, которая включала обзорную экскурсию по городу с посещением краеведческого музея, а также посещение таких объектов как лыжеролерная трасса, бас-сostров с игровой программой, скаладром СШ № 2 и ФОК по ул. Гагарина.

В заключительный день соревнований за тур до окончания стал известен победитель — команда El Clasico из Калининграда, которая победив Олимп из Сенно 2-0 и набрав 13 очков стала недоступна для преследователей. Тренер команды Максим Утюжников в беседе отметил, что в России действует целая система детских футбольных школ El Clasico, которые является частью испанско-российской программы развития юношеского футбола. А стартовала она из Санкт-Петербурга два года назад. Сейчас только в Калининграде 8 отделений El Clasico. Участники этой программы совершают поездки на футбольные турниры в соседние страны. Так на последнем турнире в Польше с участием 24 команд из Польши, Чехии, Словакии, Украины El Clasi-co из Калининграда заняла пятое место. В «Кубке Льва — 2019» принимаем участие с удовольствием, рады знакомству с новыми футбольными командами, а также гостепреимству хозяев.

За второе же место разгорелась не шуточная борьба до последнего матча. Наша команда в упорной борьбе сравняла счет в игре с Алазани из Гурджиани — 1-1 и ждала его исхода: как сыграют Алазани с Комсомольцем –2. И этот матч тоже прошел в упорнейшей борьбе, где могла победить любая команда. Но удачливее оказались витебские футболисты, забив гол за две минуты до конца матча — 1:0.

На подведении итогов турнира было много призов и сувениров от председателя Городокского райисполкома Петра Петровича Коробача. Приз лучшего игрока турнира получил Бека Джавшанашвили — Алазани (Грузия); лучшего нападающего — Георги Хатиашвили -Алазани(Грузия); лучшего защитника — Федеев Захар — Комсомолец — 2 (Витебск), лучшего вратаря — Агишев Георгий El Clasico (Калининград, РФ).

«Кубок Льва — 2019» и «золотые» медали по праву завоевала команда El Clasico из Калининграда, «серебро» — Комсомолец –2, а «бронзу» — наша ДЮСШ. Хотя, если возможно было бы, то стоило бы их разделить с командой из Гурджаани...

Турнир принес массу позитивных эмоций, стал площадкой новых знакомств и хорошей футбольной зарядкой перед учебным годом для 11-12 летних футболистов из Грузии, России, Беларуси.

ТУРНИРУ БЫТЬ!

Больше фото и видео про турнир тут: https://vk.com/fskharadok

Леонид Горовой
http://haradoktour.by

ЗДАРЭННЕ

ВЫЯВІЛІ ПРЫ ПАЖАРЫ ТРУП ЖАНЧЫНЫ

Учора ў Гарадку пры тушэнні пажару лазні на гарышчы выявілі труп жанчыны.

15 жніўня ў 10 гадзін 6 хвілін у службу выратавання «101» паступіла паведамленне аб пажары лазні па вуліцы Зарэчанскай ў Гарадку.

Выратавальнікі, якія прыбылі да месца выкліку, выявілі адкрытае гарэнне лазні на тэрыторыі прыватнага домаўладання.

67-гадовы гаспадар падворка, сваякоў не мае і ўвесь час знаходзіцца ў сацыяльнай установе для састарэлых грамадзян у горадзе Віцебску.

Падчас тушэння пажару работнікамі МНС на гарышчы знойдзены труп невядомай жанчыны. Асоба гэтай жанчыны ў цяперашні час вызначаецца.

У выніку пажару ў лазні пашкоджаны дах, столевае перакрыцце, сцены.

Па гэтым факце праводзіцца праверка. Прычына пажару высвятляецца. Разглядаецца версія — неасцярожнае абыходжанне з агнём пры курэнні загінулай.

Т. Гаражанка
па інфармацыі:
https://vitebsk.mchs.gov.by

МЯСЦОВАЯ ЎЛАДА

ЗАСЛУЖЫЎ ПАВАГУ ВЯСКОЎЦАЎ

Віктар Бабкоў выконвае абавязкі старшыні Даўгапольскага сельсавета ўсяго пару месяцаў, але ўжо змог заслужыць павагу вяскоўцаў.

Як яму гэта ўдалося? Ён знаёмы са спецыфікай сельсавета — родам адсюль, заўсёды уважлівы, адклікаюцца пра яго мясцовыя жыхары, і гатовы вырашаць любыя праблемы.

— Я каля пяці гадоў узначальваў Гарадоцкую ДЮСШ, таму ўжо меў вопыт гаспадарчай дзейнасці.

Новая пасада мае на ўвазе вялікую адказнасць, шырокае кола абавязкаў і шчыльнае ўзаемадзеянне з людзьмі.

Не толькі з вяскоўцамі, але і кіраўнікамі раённых службаў і прадпрыемстваў, без падтрымкі якіх немагчыма зрабіць жыццё на перыферыі лепш, — сказаў Віктар Бабкоў. — Дзякую майго папярэдніка Віктара Нехаева, які падтрымлівае мяне талковымі радамі. Таксама дзякуй кіраўніку спраў Тамары Сташкевіч, якая дапамагла мне ўвайсці ў курс спраў.

У Даўгапольскім сельсавеце ў 38 населеных пунктах пражывае каля 685 чалавек.

Асноўнае поле дзейнасці для сельсавета ў вясновa-летні перыяд — добраўпарадкаванне: рамонт дарожнага пакрыцця і помнікаў, абкашванне тэрыторый, выдаленне аварыйных дрэў, афарбоўка будынкаў. У гэтую пару ў кабінеце старшыні з'яўляецца рэдка і ненадоўга — калясіць па вёсках, каб кантраляваць выкананне работ і аператыўна рэагаваць на заўвагі грамадзян. Акрамя камунальнікаў і дарожнікаў, зменьваць глыбінку дапамагае раённая газазабеспячэнская арганізацыя. Для гэтых мэтаў шэфы не аднойчы вылучалі тэхніку і працоўную сілу.

Асаблівай увагі патрабуюць пенсіянеры, якіх тут большасць.

Яны не спяшаюцца звяртацца па дапамогу — за гады нялёгкага жыцця прывыклі самастойна вырашаць праблемы. Аднак з-за ўзросту ўжо не спраўляюцца. Так, у адной з бабуль прадзіравілася печ, і яна ніяк не магла знайсці спецыяліста-рамонтніка сярод суседзяў. Віктар Бабкоў запрасіў печніка з іншага сельсавета, які якасна зрабіў сваю працу і атрымаў у Даўгаполлі новыя заказы.

Яшчэ адзін галаўны боль — асобы, якія вядуць асацыяльны лад жыцця. Разам з праваахоўнікамі і сацслужбай мясцовая ўлада стараецца вярнуць іх на шлях праўдзівы. Намаганні апраўдваюцца: толькі ў ліпені — жніўні двое вырашылі завязаць з п'янкай і былі працаўладкаваны на сельгаспрадпрыемства.

— Трэба адказна выконваць ускладзеныя задачы, — адзначыў Віктар Леанідавіч. — Я не стаўлю перад сабой нейкіх глабальных мэтаў. Галоўнае — стварыць годныя ўмовы для жыцця мясцовага насельніцтва.

Для гэтага ў большасці выпадкаў не патрабуецца важкіх фінансавых выдаткаў, досыць, да прыкладу, своечасова замяніць лямпу вулічнага асвятлення, прагрэдзіраваць дарогу або скасіць траву. Камфорт будуецца на бытавых дробязях.

Пераклад рэдакцыі сайта

Эдуард Каралевіч
http://vitvesti.by

ДОБРАЎПАРАДКАВАННЕ

ПРЫПЫНАЧНЫ ПУНКТ ЗДАБЫЎ НОВАЕ ЖЫЦЦЁ

У вёсцы Бычыха прыпыначны пункт грамадскага транспарту ператварыўся ў заклік — берагчы жыццё тых, хто яго падараваў. Такім чынам, ратавальнікі звяртаюць увагу насельніцтва на пытанні бяспекі.

Тэматыка афармлення прыпыначнага пункта выбрана не выпадкова. Сімвалічна, што ў год малой Радзімы, ратавальнікі акцэнтуюць увагу кожнага на бяспеку пражывання бацькоў, бабуль і дзядуляў. Пажылыя людзі часта не могуць самастойна забяспечыць сваю бяспеку, таму задача кожнага — не забываць пра тых, хто падарыў жыццё.

Чакаючы грамадскі транспарт, ці проста праходзячы міма, кожны чалавек затрымае погляд на такі просты і адначасова моцнай радку, якая прымусіць задумацца пра бяспеку сваіх блізкіх.

Варта нагадаць, што Бычыха з'яўляецца малой Радзімай міністра МНЗ Уладзіміра Вашчанкі і ў сваёй школе ён бывае на кожным Першым званку. Падобнае ператварэнне прыпынкаў мусіць чакае і іншыя населеныя пункты Віцебшчыны

Л. Антонаў
паводле:
https://vitebsk.mchs.gov.by

АЗБУКА ПАЛІТАЛОГІІ

«МОЦНАЯ ДЗЯРЖАВА» І ТРАНСАКЦЫЙНЫЯ ВЫДАТКІ

Са сваім статутам у чужы манастыр не ходзяць. Для «беларускай мадэлі», будаўніцтву якой 10 ліпеня споўнілася чвэрць стагоддзя, еўрапейскі манастыр заўсёды быў чужы. Але, як ні дзіўна, у гэтым адчужэнні маецца свой плюс.

У чужым манастыры не мае сэнсу качаць правы. У тых, хто пераступіў парог манастыра, выбар невялікі: або пакорліва пагадзіцца з мясцовым статутам, або развярнуцца праз левае плячо і не спрабаваць ні сабе, ні іншым тлуміць галаву расповедамі пра ўласную самабытнасць.

Паводле такога ж прынцыпу вось ужо 25 гадоў і ўзаемадзейнічае «беларуская мадэль» з краінамі Еўрасаюза. Зразумела, не ўся мадэль, а толькі яе эканамічны блок. Яна ім — нафтапрадукты, калійныя ўгнаенні і драўніну. Яны ёй — апараты сувязі, вылічальныя машыны і лекі.

Вы калі-небудзь чулі пра прэтэнзіі з боку еўрапейцаў да якасці беларускіх угнаенняў? А колькі разоў за апошнія гады ўздымаўся шум з-за нібыта рээкспарту расійскай драўніны? У тым і справа.

Іншая рэч — так званая Саюзная дзяржава. Яе нядоўгая гісторыя — гэта гісторыя бесперапынных гандлёвых войнаў: нафтавых, газавых, малочных... За прыкладам далёка хадзіць не трэба. 9 ліпеня адзіны палітык (АП) сустрэўся з дзяржаўным сакратаром Саюзнай дзяржавы Рыгорам Рапотам. Абмяжуюся адной цытатай, запазычанай з афіцыйнага прэс-рэлізу: «Трэба вырашаць і бягучыя пытанні, якіх у нас з Расіяй нямала. Напрыклад, у нас сёння каля 80 прадпрыемстваў закрытыя Россельгаснаглядам ці нейкім там органам у Расіі, а можа быць, і ўрадам. Хутчэй за ўсё, урадам. Закрытыя да паставак нашай прадукцыі ў Расію. Прытым паводле надуманых падстаў»…

Там і тады, дзе і калі

Сучасныя еўрапейскія дзяржавы — прадукт буржуазных рэвалюцый. У савецкай школе і ў савецкім універсітэце мне падрабязна тлумачылі, што мэта такіх рэвалюцый палягала ў пераходзе ўлады з рук дваранства ў рукі буржуазіі. Для эксплуатаваных жа класаў пры гэтым нічога прынцыпова не мянялася. Пра буржуазныя ж правы і свабоды калі і згадвалася, то мімаходзь.

Паспрабую запоўніць прабел з дапамогай простага прыкладу. Скажам, нехта Сміт вырашыў вырабляць дзіцячыя цацкі. Зразумела, што без пастаўшчыкоў матэрыялаў, камплектуючых, электраэнергіі і да таго падобнага яму не абысціся. З кожным з іх Сміт будзе заключаць дамовы пра пастаўкі.

А цяпер крыху арыфметыкі. Калі верагоднасць невыканання асобна ўзятай дамовы роўная 1%, то пры наяўнасці 100 пастаўшчыкоў у прадпрыемства Сміта будуць пастаянна ўзнікаць праблемы з выкананнем абавязацельстваў перад спажыўцамі (аптавікамі і крамамі). Апошнія стануць патрабаваць выплаты няўстоек.

Каб мінімізаваць магчымыя страты ад прэтэнзій спажыўцоў, Сміт у дамовы пастаўкі ўключыць пункт, які прадугледжвае штрафныя санкцыі за неналежнае выкананне абавязацельстваў пастаўшчыкамі, і пры неабходнасці запатрабуе іх выканання праз суд.

Але суд — гэта дзяржаўная структура. Тут без цытавання Леніна не абысціся: «Гісторыя паказвае, што дзяржава як адмысловы апарат прымусу людзей узнікала толькі там і тады, дзе і калі з'яўляўся падзел грамадства на класы — значыць, падзел на такія групы людзей, з якіх адны пастаянна могуць прысвойваць працу іншых, дзе адзін эксплуатуе іншага».

З класікам не паспрачаешся, але гэта не забараняе сфармуляваць пытанне: «На баку якога класа выступіць суд, калі прыме пазоў Сміта супраць нядбайнага пастаўшчыка?»

Пяціразовая розніца!

Пераход ад статыкі феадалізму да дынамікі капіталізму не ў апошнюю чаргу стаў магчымы дзякуючы пераходу ад саслоўнага права да права буржуазнага — гэта значыць, да права ўніверсальнага, перад якім усе роўныя. Наяўнасць такога пераходу пацвярджае практыка. Калі б Сміт не меў магчымасці знайсці падтрымку ў судзе супраць сваіх калегаў, то не магла б устойліва функцыянаваць і вытворчасць, для якой неабходны сотні пастаўшчыкоў.

Безумоўна, важнай характарыстыкай сучаснай дзяржавы з'яўляецца манаполія на гвалт. Тым яна прынцыпова адрозніваецца ад дзяржавы феадальнай з яе прыватнымі войскамі і судамі. Але калі сваім манапольным правам дзяржава карыстаецца выбарачна, напрыклад, калі прымае ў судах рашэнні на карысць сацыяльна блізкіх ёй ці на карысць тых, хто здольны больш заплаціць, то ў такой дзяржаве ніколі не паўстануць складаныя вытворчасці.

Калі хто сумняваецца, рэкамендую прачытаць кнігу бацькі сінгапурскага цуду Лі Куан Ю «Сінгапурская гісторыя: з «трэцяга свету» — у «першы» (1965–2000)». Кнігу можна знайсці ў інтэрнэце. З чаго пачаў сінгапурскі дыктатар свой шлях да поспеху? З перападпарадкавання судовай галіны ўлады Каралеўскаму суду ў Лондане. Але, абмяжоўваючы паўнамоцтвы нацыянальнага суда, ён тым самым скарачаў свае асабістыя паўнамоцтвы.

Вынік вядомы. Сінгапур паводле ВУП на душу насельніцтва па парытэту пакупніцкай здольнасці ў 2018 годзе апынуўся на 3-м месцы, Беларусь — на 65-м: 100 тысяч долараў супраць 20 тысяч долараў. Пяціразовая розніца!

Валавы ўнутраны прадукт Беларусі ў наступнай пяцігодцы павінен скласці 100 мільярдаў долараў. Такую задачу перад урадам АП паставіў у сакавіку 2018 года. Сур'ёзная задача, калі ўлічыць, што па выніках мінулага года галоўны эканамічны паказчык склаў 59,6 мільярда долараў (у Сінгапуры — 361,1 мільярда долараў пры колькасці насельніцтва 5,5 мільёна чалавек).

Праблема Леніна і яго паслядоўнікаў палягала не ў тым, што яны няправільна разумелі прыроду дзяржавы, а ў тым, што разумелі яе вельмі абмежавана. У прыватнасці, яны нават не здагадваліся пра існаванне трансакцыйных выдаткаў (выдаткаў на выдаткі, якія ўзнікаюць у сувязі з заключэннем кантрактаў), што я і паспрабаваў прадэманстраваць на прыкладзе Сміта.

З вяршыні беларускай уладнай вертыкалі мы ўжо трэцяе дзесяцігоддзе чуем здравіцы ў гонар «моцнай дзяржавы». Хто супраць? Усе за. Толькі я не ўпэўнены, што аўтары здравіцы вымераюць сілу дзяржавы яе здольнасцю зніжаць трансакцыйныя выдаткі…

(скарочана)

Сяргей Нікалюк

МАЦІ 328

«… БУШЛАТ З НАДПІСАМ «ПАЖЫЦЬЦЁВАЕ ЗЬНЯВОЛЕНЬНЕ»

Гісторыі падлеткаў, якіх асудзілі «за наркотыкі» і пекла бацькоў.

23 гады на траіх атрымалі па 328-м «антынаркатычным» артыкуле Ягор, Слава і Андрэй. Падлеткаў абвінавачвалі ў распаўсюдзе псыхаактыўных рэчываў у складзе арганізаванай групы (частка 3 артыкула 328). Наркадылераў, якія пастаўлялі наркотыкі, не знайшлі.

«Набывалі наркотыкі ў нявызначанай асобы, у нявызначаным месцы, у нявызначаны час»

У крымінальнай справе фігуруюць 44 эпізоды «аб закладках». Зь іх 38 —з марыхуанай (разам больш за 400 грамаў). Яшчэ ў 6 закладках нібыта знаходзіўся псыхатроп «Альфа PVP». Сьледзтва сьцьвярджае, што хлопцы дзейнічалі як арганізаваная група. Дзе і ў каго яны бралі псыхаактыўныя рэчывы, сьледзтвам так і ня высьветлена. На ўсіх судах над падлеткамі гучалі стандартныя фразы: «набылі ў нявызначанай асобы ў нявызначаным месцы ў нявызначаны час».

Аляксандар Лукашэнка 20 жніўня адмыслова зьвярнуў увагу на злоўжываньні праваахоўнікаў пры расьсьледаваньні спраў па 328-м артыкуле.

«Колькасны аспэкт замест сыстэмнай барацьбы з наркагандлем, устанаўленьня каналаў паставак і распаўсюду ў краіне буйных партый наркотыкаў. Вядома, прасьцей за ўсё злавіць нейкага бамжа з наркотыкамі, а то яшчэ і падкінуць гэтыя наркотыкі непажаданым і адзначыць гэтую барацьбу. Каму гэта трэба?» — спытаў Аляксандар Лукашэнка.

Гісторыя першая: адзіны сын, жорсткі кантроль бацькоў, але пра наркотыкі ў сям'і не размаўлялі

«1 лістапада а 7-й раніцы апэратыўнікі ўварваліся ў нашу кватэру. Я толькі выйшла з душа, муж падумаў, што гэта рабаўнікі, нават нож схапіў. Але яны мэтанакіравана рванулі ў пакой сына. Павалілі дзіця на падлогу, заламалі рукі, паўгадзіны нікога не падпускалі, 15-гадовае дзіця ў гэты час дапытвалі без бацькоў, адваката, пэдагога, пагрозамі патрабавалі прызнаньні, што ён гандлюе наркотыкамі, патрабавалі пін-код тэлефона, гвалтам прымушалі нагаворваць на сябе», — распавядае маці Ягора С. Марына Станіславаўна.

На момант арышту хлопцу было 15 гадоў. Ён вучыўся на першым курсе менскага каледжа прадпрымальніцтва, куды паступіў пасьля 9 клясы СШ № 101. Адзінае дзіця ў бацькоў. Пасьля заканчэньня каледжу марыў працягваць вучобу ў Польшчы.

Марына кажа, што гаварылі з сынам нават пра групу «Сіні кіт», пра што заўгодна, але не пра наркотыкі.

«Я ў страшным сьне не магла такога ўявіць. Ягор быў ня проста заўсёды ў полі зроку — я яго вельмі моцна кантралявала ва ўсім, ён вяртаўся дадому а 9-й вечара, максымум у выходны — а 10-й вечара. 5 разоў на дзень мы стэлефаноўваліся».

Жанчына сьцьвярджае, што ні саміх наркотыкаў, ні рэчаў, зьвязаных з наркотыкамі, у іхнай кватэры не знайшлі. Кажа, што ведае ўсіх сяброў сына, мае іх тэлефоны. Пра існаваньне так званых «саўдзельнікаў» Вячаслава Л. і Андрэя С. яна даведалася толькі падчас сьледзтва.

«Больш за 9 месяцаў мы ў пекле. На роўным месцы намалявалі такія жудасныя карціны — арганізаваная злачынная група зь дзяцей! Я пісала скаргі ў Сьледчы камітэт і пракуратуру, каб завялі крымінальныя справы ў адносінах да нявызначаных асобаў. Атрымала адмову. Ніхто не зьбіраецца шукаць гэтых наркадылераў. Мы пасадзім дзяцей, а нявызначаныя асобы будуць даваць гэтую дрэнь, вэрбаваць дзяцей — няхай далей іх садзяць. Напрошваецца пытаньне — хто ж гэтыя нявызначаныя асобы?» — абураецца Марына.

«Пра карысьлівыя пабуджэньні — гэта лухта»

Зачытваючы прысуд, судзьдзя Анжаліка Казлова некалькі разоў казала, што хлопцы «дзейнічалі ў складзе арганізаванай групы», «з карысьлівых пабуджэньняў». Марына гэта абвяргае. Кажа, што грошай у сям'і хапае, у сына быў дарагі тэлефон, часта езьдзілі ў адпачынкі за мяжу.

Яна не хавае: калі адзінага сына арыштавалі, была ў такім адчаі, што не хацелася жыць. Кажа, што ў галаве не ўкладаецца, як такое магло здарыцца.

Для мяне цяпер сэнс існаваньня — дастаць маё дзіця адтуль, выцягнуць. Няма нічога важнейшага. У мяне аднялі самае дарагое... Натуральна, прысуд будзем

(працяг на стр. 3)

МАЦІ 328

(пачатак на стар. №3)
абскарджваць. Мяне вельмі абурыла, што калі я зайшла да судздзі Казловай і папрасіла копію прысуду, тая адмовіла, нібыта копія «паложана» толькі асуджанаму і адвакату. Але ж дзіця непаўналетняе, я законны прадстаўнік! Гэта «бязьмежжа». Такое ўражаньне, што гэта не дзяржаўны суд, а «ІП Казлова»«.

Марына зьбіраеццаісьці на прыём да міністра ўнутраных спраў Юрыя Караева, хоча дагрукацца да самога Лукашэнкі.

«Зараз судзяць стаўпецкага забойцу, які зарэзаў двух чалавек, і яму сьвецяць таксама 8–10 гадоў. А тут 10 гадоў пры тым, што ўсе доказы здабытыя з парушэньнямі! Так губіць жыцьці дзяцей!» — абураецца маці.

Гісторыя другая, вельмі падобная да першай. Прыстойная сям'я, хатняе дзіця

«Я прыйшла ў школу на апошні званок, падручнікі адносіць. Глядзела на прыгожых дзяўчат, хлопцаў, на апошні вальс у школьным двары. І калі мне класная кіраўніца званочак аддала для Славы, што першакляшкі дарылі выпускнікам, стаю і раву...» — таксама са сьлязьмі распавядае Сьвятлана, маці Вячаслава Л.

Вячаславу на момант затрыманьня было 16 гадоў, ён вучыўся ў 11-й клясе сталічнай школы № 67. Жыве разам з маці, татам і бабуляй. Старэйшая сястра дарослая, жыве асобна ад бацькоў.

«Сын — звычайны актыўны падлетак: катаўся на скейце, выкрунтасы ўсялякія выраблаў. Ганяў на ровары — як усе. У дзяцінстве займаўся самба. У 12 гадоў яго нават на чэмпіянат у Маскву запрасілі, але я не дазволіла, пабаялася яго адпускаць — ён хатняе дзіця. Займаўся пэўны час барацьбой, а потым кажа: „Я для сваёй самаабароны ўжо навучыўся самба, адзінаборствы — гэта не маё! Пайду ў камандны спорт". І пайшоў займацца баскетболам», — распавядаюць бацькі пра захапленьні Славы.

Маці Сьвятлана кажа, што ў яе з сынам былі вельмі даверлівыя адносіны. «Слава мне ўсё распавядаў, я ніколі да яго ў кішэні ня лазіла, не заглядвала ў тэлефон. Мне было сорамна. Я паважаю сваё дзіця. А з бацькам яны наагул лепшыя сябры. Мы ніколі не чырванелі за яго — ні ў дзіцячым садку, ні перад суседзямі, ні ў школе. Клясная кіраўніца жартавала: „Ён разумнік, на ўроках сядзіць ціхенька, як мыш, уважліва слухае, каб дома менш рабіць".

Такі дамашні хлопец, заўсёды за мамінай сьпінай. Ня ўмеў гузік прышыць. А цяпер сам у СІЗА мые свае шкарпэткі і майткі. Навучыўся», — плача Сьвятлана.

«Мог набыць наркотык, нават мог пакурыць. Але якая злачынная арганізаваная група зь дзяцей?»

У кватэру, дзе Слава жыў з бацькамі, раніцай прыйшла група ў цывільным, адразу пайшлі да хлопца і запатрабавалі мабільны тэлефон. Сьвятлана кажа, правоў яму не патлумачылі, запалохвалі, дапытвалі без адваката і бацькоў. Нібыта ў ліфтавой пад'езда знайшлі нейкі скруткак, прымушалі, каб сын прызнаўся, што гэта яго. Закладкі забіралі па каардынатах нібыта з тэлефона сына, але без панятых. Як законная прадстаўніца непаўналетняга, у апошнім слове Сьвятлана скажа, што дапускае: мог адзін раз паспытаць наркотык.

«Ну, аступіўся адзін раз, мог купіць псыхатроп, нават мог пакурыць. Але якая злачынная арганізаваная група зь дзяцей? Пракурор прасіць 12 гадоў для непаўналетніх — гэта жах. У ніводнай краіне сьвету няма такіх пакараньняў», — перакананая маці.

Ніякіх лішніх грошай у сына не было, нічога ён не зарабляў, сьцьвярджае Сьвятлана.

«Летась на дзень народзінаў уся радня разам на тэлефон назьбірала, бабулі, хросныя падаравалі грошы, ён купіў „бэушны" тэлефон, ня новы. Калі яму штосьці было патрэбна, зьбіраў грошы. Часам прасіў у мяне: „Мамуль, дакінь капеечку"»...

Цяпер уся сям'я ў даўгах. Сьвятлана кажа, што 250 рублёў каштуюць паслугі адваката за кожнае судовае паседжаньне, а іх было 11. Гэта толькі суды, ня лічачы сьледчых дзеяньняў, паездак адваката ў турму…

(скарочана)

https://www.svaboda.org

ЛАБІЗМ

ЛОББИСТ ЗА 60 ТЫСЯЧ ДОЛЛАРОВ

Беларусь ищет альтернативу российской нефти в США, но из-за санкций импорт углеводородного сырья невозможен. Чтобы получить специальное разрешение на поставки, Беларусь платит десятки тысяч долларов американскому лоббисту.

Белорусская нефтяная компания (БНК) наняла лоббиста для смягчения санкций и покупки нефти в США. Контракт заключен с Дэвидом Дженкарелли в июле этого года.

Американский лоббист с многолетним стажем оказывает своим клиентам, в том числе из энергетического сектора, помощь по взаимодействию с конгрессом США и другими федеральными органами, указано в его профиле в Linkedin.

Он поможет белорусской компании получить специальную лицензию Министерства финансов США на покупку сырой нефти с доставкой на нефтеперерабатывающие заводы Беларуси, сказано в документах, поданных в соответствии с Законом о регистрации иностранных агентов.

В сентябре-октябре этого года Дженкарелли «организует деловую встречу с представителями государственных органов США, вовлеченных в процесс принятия решения о выдаче лицензии, с возможной презентацией нефтяной промышленности Беларуси в поддержку запроса о предоставлении лицензии».

БНК заплатит лоббисту 60 тысяч долларов. Если его работа будет успешной, то он продолжит консультировать БНК относительно соблюдения условий полученной лицензии.

Стороны также «проведут консультации о возможности заключения нового соглашения об оказании услуг по вопросу полной отмены санкций в отношении концерна "Белнефтехим" и его предприятий». «Белнефтехим» и аффилированные структуры находятся под санкциями США с 2007 года. В «Белнефтехиме» корреспондента Naviny.by отправили за комментарием в БНК, а там отказались говорить на эту тему.

Беларусь ищет альтернативу

Покупка американской нефти вписывается в планы Беларуси по диверсификации поставок углеводородного сырья. Сейчас основные объемы закупаются в России.

После аварии на нефтепроводе «Дружба» в Беларуси заявляли о намерении начать поставки альтернативной нефти уже в этом году. Для импорта сырья готовы даже купить нефтяной терминал в странах Балтии. Речь идет об объемах в 200-300 тысяч тонн нефти в месяц.

Теоретически белорусские НПЗ могут перерабатывать и азербайджанскую, и саудовскую, и нигерийскую нефть, сообщал ранее заместитель генерального директора БНК Сергей Гриб. Беларусь также надеется на поставки нефти из Казахстана.

В этом году белорусские дипломаты и чиновники провели переговоры на этот счет с коллегами из Нигерии и Азербайджана. Ранее в Беларуси перерабатывали небольшие объемы нефти из Венесуэлы, Азербайджана и Ирана. Эти поставки принесли Беларуси положительный опыт, заверяли в БНК.

Попытки Беларуси найти альтернативных поставщиков нефти оцениваются экспертами двояко. С одной стороны, со временем цены на российское сырье для Минска достигнут мирового уровня, поэтому важно диверсифицировать свои источники. С другой стороны, наличие альтернативных поставщиков может быть дополнительным аргументом в постоянных и тяжелых переговорах с Россией…

(скарочана)

Александр ЯРОШЕВИЧ „БЕЛАПАН"

КНІГАРНЯ

ЛУКАШЭНКА ПРАЧЫТАЎ «ТАНТАМАРЭСКІ»

Новая кніга Бібліятэкі Свабоды «Тантамарэскі» расказала пра судовы працэс 58-мі мытнікаў памежнага пункту Каменны Лог, асуджаных на турэмныя тэрміны ад 5 да 11,5 гадоў за карупцыю без адзінага аб'ектыўнага факту віны.

Калі Лукашэнка казаў, што чытае кніжкі, ня ўсе паверылі. А дарма.

Тыповы для сёньняшняй Беларусі працэс выклікаў гнеў кіраўніка дзяржавы. На вялікай нарадзе з праваахоўнікамі ён пераказаў сутнасьць кнігі.

Выбітыя ці купленыя ў часе сьледзтва прызнальныя паказаньні як адзіны «доказ» віны, фальсыфікацыя судовых пратаколаў, якая не дазваляе наступнай судовай інстанцыі перагледзець «касякі» папярэдняй, фармаваньне калектыўнай «віны» пры поўным забыцьці той індывідуалізацыі, якой патрабуе закон — то бок, расчалавечваньне ўсёй праваахоўнай сыстэмы, для якой фактар чалавека быў цалкам заменены фактарам статыстыкі — вось пра што даведаўся з «Тантамарэсак» і ў чым дакараў сілавікоў Лукашэнка. Сытуацыя аказалася тыповай ня толькі для мытных працэсаў, але і для ўсіх «тэматычных» масавых спраў, прычым ня толькі карупцыйных, але і, напрыклад, зьвязаных з наркотыкамі.

У аснове палітыкі — чалавек, — сказаў Лукашэнка. — А праваахоўныя органы цікавіць ня лёс чалавека, а лічбы справаздачнасьці. Чаму так — не сказаў. А прычына ў тым, што справаздачнасьці патрабуюць зьверху, найперш сам Лукашэнка. Калі яму сапраўды дарагі чалавек, чаму б не зірнуць на статыстыку апраўдальных прысудаў, якіх у Беларусі 0,1%, тады як у іншых эўрапейскіх краінах — 20–30%? Пагатоў і заканадаўства ў нас патрабуе апраўдваць невінаватых, а не наадварот — саджаць невінаватых.

І фальсыфікацыя крымінальных спраў, пра якую з «Тантамарэсак» даведаўся Лукашэнка, мае тую самую прычыну — пакаральную справаздачнасьць. Ёсьць, праўда, яшчэ адна прычына, пра якую ён прачытаў, але не сказаў: гэта беспрэцэдэнтная ў Эўропе колькасьць праваахоўнікаў, якім даводзіцца імітаваць дзейнасьць, апраўдваць сваё існаваньне.

Прымяненьне сілавых мэтадаў, несувымерных для сытуацыі, заўважыў Лукашэнка ў «Тантамарэсках». А як інакш, калі прызнальныя паказаньні выкарыстоўваюцца ў якасьці адзінага доказу віны. Насуперак закону, дарэчы. У мытным працэсе Каменнага Логу фігуравалі дзясяткі тысяч (!) эпізодаў перадачы грошай, заўважце, усе пад камэрамі відэаназіраньня. Але не было прадстаўлена ніводнага (!) факту аўдыё- ці відэафіксацыі. Толькі прызнальныя паказаньні на сябе і іншых. Пытаньне да Лукашэнкі: за што сядзяць тыя мытнікі, якія сваёй віны не прызналі? У тым ліку асьветнік і краязнаўца Алесь Юркойць? Дзе «жалезабэтонныя» доказы віны яго і ягоных калег, якія ў судзе даказалі, што грошай ня бралі і браць не маглі? І што іх абгаварылі тыя калегі, якія «прыжучылі»?

Не зьдзіўляюся, што «Тантамарэскі» так уразілі Лукашэнку, што ён мусіў склікаць вялізную нараду з усім сілавым блёкам. Але як зьмяніць сытуацыю, не сказаў. Таму што крыніца ўсіх гэтых заганаў — ён сам.

Прэзумпцыя невінаватасьці добра прапісаная ў беларускім заканадаўстве. І ўсё, чым абураўся Лукашэнка, забараняецца законам. Але ж гэта Лукашэнкавы словы: А мне справядлівасьць важнейшая за любы закон. Гэта першае.

Другое — поўная залежнасьць судовае ўлады. У Беларусі толькі адзін чалавек можа прызначыць або звольніць судзьдзю. Гэта Лукашэнка. І нічога дзіўнага, што супрацоўнікі КДБ ад ягонага імя пагражаюць судзьдзям, што могуць іх «нахіліць».

Трэцяе — вяршэнства грошай. Важней не апраўдаць невінаватага і кампэнсаваць яму страты, а пасадзіць яго з поўнай канфіскацыяй і «возмещением» у трох-пяціразовым памеры. Хіба ня гэтага патрабаваў Лукашэнка яшчэ да суду над мытнікамі Каменнага Логу? Ну і як патрабаваў — жэстачайша, калёным жалезам... Якая ж тут гуманізацыя, які зламаны лёс чалавека, пра што ён шмат разоў казаў на нарадзе зь сілавікамі.

На добры лад вынікам гэтай нарады мусіла б стаць масавая амністыя тым асуджаным, хто віны не прызнаў, і яшчэ больш масавы перагляд спраў, дзе віна «даказаная» не аб'ектыўнымі фактамі, а толькі прызнальнымі паказаньнямі. Але ні пра што падобнае Лукашэнка не сказаў. Толькі сілавікі зашушукаліся пра перастаноўкі ў сваіх шэрагах, што, натуральна, справы ня зьменіць.

А якую выснову зрабіў Лукашэнка? Праваахоўныя органы павінны працаваць ня проста эфэктыўна, а якасна, талкова. Мог бы сказаць і наадварот: ня проста якасна, талкова, а эфэктыўна. То бок, ні пра што. І зноў паўтарыў: пакладзіце ў аснову ня толькі закон, а справядлівасьць. Маўляў, закону недастаткова.

А якраз у гэтым сьцьверджаньні і схаваная прычына ўсяго, пра што ён казаў на гэтай «гістарычнай» нарадзе. Бо закон для ўсіх адзін, а справядлівасьць у кожнага свая.

Сяргей Дубавец
https://www.svaboda.org

Адрас рэдакцыі: г. Віцебск,
вул. 1-я Сененская д.5,
Тэл. +375-29-218-98-38, e-mail: kas_vit@tut.by
Газета выдаецца з лютага 2014 г.

Падпісана да друку
Наклад: 290 асобнікаў.
Выдаецца адзін-два разы на месяц на беларускай і расійскай мовах.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы дзеля палемікі, не падзяляючы пазіцыі аўтараў.
Друкуецца пры падтрымцы аднадумцаў.
Распаўсюджваецца бясплатна дабраахвотнікамі.